

Nr 30.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån till Aktiebolaget svenska amerika linien; given Stockholms slott den 8 januari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON, WESTMAN, WIGFORSS, LEVINSON, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

I årets statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 9, punkt 5,) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, som kapitalökning för fonden för låneunderstöd till lån till Aktiebolaget svenska amerika linien för budgetåret 1937/1938 beräkna ett reservationsanslag av 4,800,000 kronor. Sedan utredningen i ärendet slutförts, torde jag nu ånyo få anmäla detsamma.

Såsom i berörda sammanhang omförmäldes hade *Aktiebolaget svenska amerika linien* i en den 25 november 1936 dagtecknad skrift anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beviljande åt bolaget av ett statslån å 4,800,000 kronor, motsvarande 20 procent av anskaffningskostnaden för ett av bolaget vid italienskt skeppsvarv beställt fartyg om cirka 28,000

bruttoton, vilket fartyg vore avsett för bolagets reguljära linjetrafik på nordatlanten ävensom för dess kryssningstrafik.

Till stöd för denna framställning har bolaget anfört följande:

Genom ett den 19 november 1936 dagtecknat kontrakt med det italienska skeppsvarvet Cantieri Riuniti Dell'Adriatico i Trieste hade bolaget för beräknad leverans i mars 1939 beställt ett passagerarmotorfartyg om cirka 28,000 bruttoton, avsett för bolagets reguljära linjetrafik på nordatlanten ävensom för dess kryssningstrafik.

Fartyget, som komme att byggas med iakttagande av de senaste årens tekniska erfarenheter och utveckling i fråga om säkerhet och komfort, komme att erbjuda utrymmen för omkring 1,350 passagerare i tre klasser i nordatlanttrafiken och för cirka 640 passagerare under kryssningarna. Propellermaskineriet komme att utgöras av tre enkelverkande dieselmotorer av Sulzers tvärstyckstyp, beräknade att giva fartyget en fart av omkring 19 knop.

I färdigt skick beräknades fartyget komma att kosta bolaget omkring 24,000,000 kronor. Likviden skulle erläggas genom amorteringar efter en på förhand uppgjord plan under tillverknings tiden, och bolaget beräknade täcka densamma med omkring 17,000,000 kronor genom upplåning och återstoden genom egna intjänta medel. Av lånebeloppet beräknade bolaget kunna erhålla ett lån å 12,000,000 kronor hos Svenska skeppshypotekskassan. Återstode alltså att upplåna ytterligare ett belopp av omkring 5,000,000 kronor.

Bolaget finge fördenskull anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder till möjliggörande av att bolaget i mån av behov beviljades lån från statens sekundärlånefond för rederinäringen med ett belopp av intill 4,800,000 kronor, motsvarande 20 procent av den beräknade anskaffningskostnaden för fartyget, och erbjöde sig bolaget därvid ställa sig till efterrättelse de villkor, som gällde för dylika lån enligt kungörelse den 19 juni 1936.

Till stöd för sin framställning ville bolaget erinra om de argument, som återfunnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 190 till 1926 års riksdag, avseende en då av bolaget gjord framställning om ett statslån å 8,000,000 kronor för anskaffande av motorfartyget »Kungsholm». Genom brev den 30 april 1926 hade Kungl. Maj:t efter vederbörligt riksdagsbeslut medgivit bolaget rätt att hos riksgäldskontoret upptaga ett lån om inalles 6,000,000 kronor på villkor bland andra, att, sedan lånet innehafts i fem år från det bolaget blivit i fartygsregistret inskrivet såsom ägare till fartyget, under de därpå följande tio åren årligen skulle återbetalas en tiondel av det ursprungliga lånebeloppet. I enlighet med dessa bestämmelser skulle lånet vara i sin helhet återbetalt år 1942. Redan under första halvåret 1936 hade bolaget emellertid slutbetalat ifrågakvarande lån. Bolaget hade för närvarande icke något annat statligt lån liksom ej heller något lån från skeppshypotekskassan.

Till upplysning rörande sin verksamhet och ställning har bolaget hänvisat till vid framställningen fogade avtryck av dels för bolaget gällande bolagsordning dels ock styrelsens förvaltningsberättelse för år 1935. För närmare kännedom om innehållet i dessa handlingar får jag hänvisa till desamma.

Över bolagets framställning hava utlåtanden avgivits av kommerskollegium den 5, av statskontoret den 16 och av fullmäktige i riksgäldskontoret den 21 december 1936.

I sitt utlåtande har *kommerskollegium* anfört följande:

I överensstämmelse med riksdagens beslut hade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 19 juni 1936 (nr 312) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur statens sekundärlånefond för rederinäringen föreskrivit, att en särskild lånefond, benämnd statens sekundärlånefond för rederinäringen, skulle inrättas. Denna fond hade åvägabragts genom att från rederilånefonden överförts ett belopp av 2.5 miljoner kronor.

Fonden hade i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen till ändamål att lämna lån mot säkerhet av inteckning i fartyg, som vore avsett att huvudsakligen nyttjas i fart mellan Sverige och utlandet eller mellan orter i utlandet och som vore belånat i Svenska skeppshypotekskassan. Lån från fonden finge utlämnas endast för nybyggnad eller modernisering av fartyg. Fonden hade sålunda tillkommit för att befrämja förnyelse och modernisering av den svenska handelsflottan.

Det vore utan vidare klart, att det ändamål, varför sekundärlån av sökandebolaget nu söktes, låge inom ramen för fondens angivna syften.

Att bolaget nu vidtog åtgärder för anskaffande av ett nytt, modernt och jämförelsevis snabbgående fartyg för trafiken på Amerika syntes kollegium naturligt. En fortgående modernisering av det på bolagets linje använda tonnaget vore av naturliga skäl oundgänglig för linjens vidmakthållande och erforderliga utveckling. Betydelsen därav och den förevarande linjens betydelse överhuvud taget hade kollegium tidigare haft tillfälle att ingående belysa, nämligen i sitt den 8 februari 1926 avgivna utlåtande i anledning av då föreliggande framställning av bolaget om ett större rederilån för anskaffning av motorfartyget »Kungsholm».

Med hänsyn till den framträdande vikten av här föreliggande intressen ansåge kollegium, att staten borde lämna bolaget det särskilda stöd, som av bolaget nu ifrågasatts.

Vid de överväganden, som ledde till nyssnämnda fonds storlek, hade icke tagits i beräkning sådana extraordinära behov, som det av sökandebolaget nu begärda lånet skulle avse att tillgodose. Ett tillmötesgående av bolagets framställning påkallade därför särskild åtgärd. För tillgodoseende av ifrågasvarande lånebehov borde anlitas enahanda förfaringssätt som det, vilket kom i tillämpning i anledning av nyss omförmälda framställning om rederilån för byggandet av motorfartyget »Kungsholm», då hos riksdagen utverkades ett särskilt för nämnda ändamål avsett reservationsanslag. I förevarande fall syntes böra avses ett belopp, motsvarande 20 procent av värdet av det fartyg, varom nu vore fråga eller sålunda av totala byggnadskostnaden, dock högst 4,800,000 kronor.

Beträffande prövningen av ansökning i sinom tid om lånets utbekommande och villkoren för lånets tillgodonjutande borde — i överensstämmelse för övrigt med vad bolaget förutsatt — i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i förenämnda kungörelse angående statens sekundärlånefond.

Kollegium finge alltså hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes, i anledning av framställningen, föreslå 1937 års riksdag att till lån för nu ifrågasvarande ändamål och med tillämpning av förut angivna villkor till bolaget bland utgifter för kapitalökning under fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag av 4,800,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statskontoret har uttalat sig på följande sätt:

Med hänsyn till vad handlingarna i ärendet innehöller och vad statskontoret i övrigt hade sig bekant rörande detta spörsmål, funne ämbetsverket i likhet med kommerskollegium skäl föreligga för ett tillmötesgående från

statens sida av den ansökning om låneunderstöd, som av sökandebolaget nu gjordes.

Ehuru bolaget otvivelaktigt uppfyllde villkoren för erhållande av lån från statens sekundärlånefond för rederinäringen, kunde det begärda lånet å 4,800,000 kronor icke anvisas till utgående från nämnda fond, som icke vore beräknad för så stora anspråk som dem, varom nu vore fråga. Ett tillmötesgående av den gjorda framställningen syntes för den skull förutsätta en hänvändelse till riksdagen om beredande av medel för ändamålet. Låneunderstödet borde i så fall äskas av riksdagen under utgifter för kapitalökning: statens utlåningsfonder såsom kapitalökning för fonden för låneunderstöd, att utgå av lånemedel.

Beträffande villkoren för lånets tillgodonjutande borde i tillämpliga delar gälla kungörelsen den 19 juni 1936 angående allmänna villkor och bestämmelser för statens sekundärlånefond för rederinäringen, och syntes det med hänsyn därtill vara lämpligt, att medlen av riksgäldskontoret ställdes till förfogande av den särskilda nämnd, som handhade sekundärlånerörelsen, för att av nämnden, under iakttagande av bestämmelserna i kungörelsen, tillhandahållas sökandebolaget.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava utlåtit sig sålunda:

Fullmäktige hade icke något att erinra mot att bolaget för anskaffande av ett nytt passagerarmotorfartyg beviljades ett låneunderstöd av 4,800,000 kronor genom beloppets anvisande å riksstaten för budgetåret 1937/1938 bland utgifter för kapitalökning under fonden för låneunderstöd såsom reservationsanslag, att utgå av lånemedel. Fullmäktige hade ej heller något att erinra mot att kungörelsen den 19 juni 1936 angående allmänna villkor och bestämmelser för statens sekundärlånefond för rederinäringen förklarades skola i tillämpliga delar gälla för lånets tillgodonjutande samt att alltså de anvisade medlen skulle av riksgäldskontoret ställas till förfogande av den särskilda nämnd, som handhade sekundärlånerörelsen, för att av nämnden, under iakttagande av bestämmelserna i berörda kungörelse, tillhandahållas bolaget. Fullmäktige finge i detta sammanhang meddela, att fullmäktige i en till statsrådet och chefen för finansdepartementet den 22 oktober 1936 avlåten skrivelse på anförda skäl hemställt till statsrådet att taga under övervägande frågan om en sänkning från och med den 1 juli 1937 av utlåningsräntan å de statens utlåningsfonder, vilkas ränta för närvarande utgjorde $4\frac{1}{2}$ procent, till 4 procent.

*Departements-
chefen.*

Det lån, varom Aktiebolaget svenska amerika linien gjort ansökning, är av samma karaktär som lånen från statens sekundärlånefond för rederinäringen. Det är emellertid utan vidare klart, att ur denna fond, som åvägabragtes år 1936 genom överföring till densamma av 2.5 miljoner kronor från rederilånefonden, det av bolaget framförda lånekravet icke kan tillgodoses. Ett tillmötesgående av bolagets framställning lär därför nödvändiggöra, att för ändamålet ett särskilt anslag äskas av riksdagen.

Den sjöfartsförbindelse, bolaget med sina fartyg uppehåller, torde ur olika synpunkter vara av stor betydelse för landet. Såsom känt har denna sjöfartsförbindelse nått en glädjande utveckling och utsikterna för framtiden förefalla gynnsamma. För att befästa och förbättra sin ställning i konkurrensen med den utländska linjetrafiken måste emellertid bolaget kunna förfoga över snabbgående och bekvämt inredda fartyg, vilka i alla

avseenden stå på höjden av vad den moderna fartygstekniken kan åstadkomma. En fortgående modernisering av bolagets fartygsflotta är därför en angelägenhet av yttersta vikt för bolaget. Bolagets anskaffande av ett nytt, stort och förstklassigt fartyg motiveras således av de föreliggande omständigheterna.

Med hänsyn till vad nu anförts och då bolaget icke disponerar det belopp av 4,800,000 kronor, som utöver lån från Svenska skeppshypotekskassan och egna medelstillgångar erfordras för förevarande fartygs anskaffande, tillstyrker jag, att statsmakterna genom ett statslån å nämnda belopp underlätta fartygsanskaffningen. Åtgärden synes så mycket mera berättigad som beställningen av ifrågavarande fartyg kunnat utnyttjas för ernående av för Sverige fördelaktiga villkor vid senaste handelsuppörelse mellan vårt land och Italien.

På sätt de i ärendet hörda myndigheterna föreslagit, lära såsom villkor för lånets erhållande och tillgodonjutande i tillämpliga delar böra gälla bestämmelserna i kungörelsen den 19 juni 1936 (nr 312) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur statens sekundärlånefond för rederinäringen. Lånebeloppet bör sålunda av riksgäldskontoret ställas till förfogande av den särskilda nämnd, som handhar sekundärlånerörelsen, för att av nämnden, under iakttagande av bestämmelserna i kungörelsen, tillhandahållas bolaget. Beloppet torde böra utgå av lånemedel.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels såsom kapitalökning för Fonden för låneunderstöd till lån till Aktiebolaget svenska amerika linien för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av kronor 4,800,000,

dels föreskriva, att för lånets erhållande och åtnjutande bestämmelserna i kungörelsen den 19 juni 1936 angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur statens sekundärlånefond för rederinäringen skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen och förordnar, att proposition skall till riksdagen avlåtas av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Elin Sjöcrona.